

Welkomstwoord bij de voorstelling van het jaarverslag van de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstellingen

Geachte aanwezigen,

Helaas heeft de voorzitter deze ochtend positief getest op corona. Om die reden kan ze vandaag uiteraard niet bij ons aanwezig zijn.

Ik lees in haar naam een welkomstwoord bij deze voorstelling van het jaarverslag van de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstellingen.

*

De commissie van toezicht voor jeugdinstellingen bestaat in 2022 vijf jaar. Ze werd in 2017 bij decreet opgericht en is ingebed in het Kinderrechtencommissariaat.:

Het Kinderrechtencommissariaat was al lang vragende partij hiervoor, maar het waren een aantal volksvertegenwoordigers die hier hun schouders hebben onder gezet, waardoor de commissie een plek in het Vlaams Parlement heeft gekregen.

Die rechtstreekse lijn met de politieke verantwoordelijken is heel waardevol.

Het is voor mij niet meer dan logisch dat deze commissie - het toezichtsorgaan voor alle gesloten en besloten Vlaamse instellingen waar jongeren verblijven - bij het parlement hoort. Want zo kan ze in alle onafhankelijkheid haar rol spelen van kritisch toezichthouder.

Eén van de hoofdtaken van het parlement is immers om de Vlaamse Regering te controleren: te kijken of ze haar taken goed uitvoert.

Wanneer het dan gaat over het beleid dat voor kinderen en jongeren wordt gevoerd, is het des te belangrijker om deze rol volop te spelen.

*

De commissie van toezicht geeft aan het parlement inhoudelijke voeding. Dankzij de commissie kunnen de volksvertegenwoordigers een vinger aan de pols houden van hoe jongeren hun geslotenheid in een instelling beleven. Daar toezicht op houden is uiterst belangrijk. Want opgesloten zijn - van hun vrijheid ontnomen worden - is een zeer ingrijpende maatregel voor jongeren.

De volksvertegenwoordigers zitten hier als vertegenwoordigers van de burgers, dus via de commissie en het parlement kunnen we de verbinding leggen tussen die groep jongeren en de bredere maatschappij.

Kinderen en jongeren zijn immers ook burgers, worden ook vertegenwoordigd door het Parlement, maar hebben geen stemrecht.

Zeker deze jongeren zijn toch voor een stuk echt afgesloten van de samenleving en zijn een groep die anders makkelijk vergeten wordt. Het is dus belangrijk om op zoek te gaan naar andere manieren waarop zij hun stem kunnen laten horen.

De commissie opent dankzij de bezoeken van haar vrijwilligers een venster op de samenleving vanuit de gesloten jeugdinstellingen. Ze rapporteert aan het parlement, maar dus ook richting de brede samenleving.

Als voorzitter ben ik zeer verheugd dat de volksvertegenwoordigers veel aandacht hebben voor de rapportage van de Commissie en haar bezorgdheden op de agenda zetten, bijvoorbeeld in de commissie Welzijn.

*

In die vijf jaar zijn al heel wat zaken in positieve zin veranderd. Zaken die door de bezoeken van de maandcommissarissen werden gedetecteerd, gesignaleerd én ook werden opgepikt. 'De instellingen en voorzieningen houden rekening met de observaties van de maandcommissarissen', zegt Caroline Vrijens in haar voorwoord van het jaarverslag. Bijvoorbeeld daar waar het gaat over de onthaalfase van de jongeren in een instelling, waar het hun privacy betreft, of de kwaliteit van het eten.

Maar er is natuurlijk nog verbetering mogelijk. Zeker wanneer het om meer fundamentele zaken gaat, die meer tijd vragen om te implementeren. Zo wordt in het jaarverslag nog meer aandacht gevraagd voor een positief leefklimaat. Dus minder vertrekken vanuit het idee: we moeten hier alles controleren, elk risico beheersen, maar meer nagaan hoe je een sfeer kan creëren waarin jongeren zich veilig voelen om stappen vooruit te zetten.

*

Intussen heeft de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstellingen ook een nieuwe taak bijgekregen.

In 2020 werd het decreet op de Commissie van Toezicht gewijzigd. De commissie Welzijn was de afgelopen jaren sterk bezig met het nieuwe decreet Jeugddelinquentierecht. Er verandert heel wat.

Een belangrijke principe in het decreet is dat jongeren die geen feiten gepleegd hebben maar toch een vorm van gesloten opvang nodig hebben, niet meer in een gemeenschapsinstelling zullen worden opgevangen.

Eén van de gevolgen is dat er een nieuw soort privaat erkende voorziening bijkomt, voor deze jongeren die wel intensieve hulp nodig hebben.

Ook daar vinden we het vanuit het parlement belangrijk om een vinger aan de pols te houden. Vandaar dat we de commissie de bevoegdheid hebben gegeven om ook op deze instellingen toezicht te houden.

De implementatie van de voorzieningen Veilig Verblijf zal ook een flinke impact hebben op de commissie, die verder zal groeien. Nu gaan de maandcommissarissen naar negen van dergelijke voorzieningen, tegen eind 2023 zullen dat er meer dan 20 zijn, met in totaal extra plaats voor meer dan 140 jongeren.

De commissie zal van nabij opvolgen welke impact het decreet Jeugddelinquentierecht – eens het volledig in werking is – zal hebben op de instellingen.

Ze zal ook nadenken over de rechtspositie van jongeren in geslotenheid, met de bedoeling om hier decretaal werk rond te verrichten.

*

Het is mijn wens voor de toekomst dat het parlement via de commissie een goed zicht kan blijven houden op alle evoluties, binnen de gemeenschapsinstellingen en binnen de nieuwe voorzieningen Veilig Verblijf.

Kunnen de instellingen op het veld de intenties die we hadden bij het stemmen van het decreet Jeugd-delinquentierecht ook implementeren? En wat betekent dat voor de jongeren?

Ik verwacht dat de commissie onze volksvertegenwoordigers hiervan op de hoogte houdt en een belangrijk instrument daarvoor is het jaarverslag, waarvoor we vandaag samen zijn.

Ik dank u.

Liesbeth Homans
Voorzitter Vlaams Parlement

Alleen het gesproken woord telt.